

T.C.
BAŞBAKANLIK
AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ
Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı

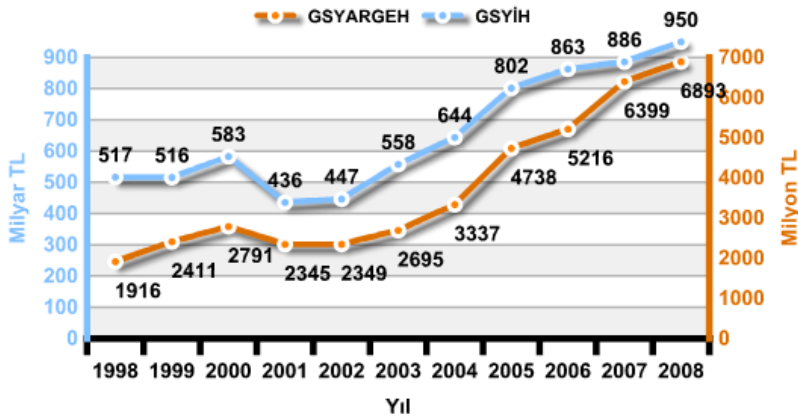
Türkiye'nin Bilim ve Araştırma Alanında Atmış Olduğu Önemli Adımlar

-4 Ağustos 2010-

Günümüzün hızla gelişen ve küçülen dünyasında ülkelerin ilerlemesi, sosyal alanlarda gelişmesi ve sağlam ekonomik temellerin oluşması için bilim ve teknoloji alanındaki yenilikler göz ardı edilemeyecek bir öneme sahiptir. Dünyada, ABD, Japonya ve bazı AB ülkeleri bilim ve teknolojiyi uzun vadeli toplumsal, ekonomik ve siyasi hedeflerini belirlerlerken önemli bir yere koymaktadırlar.

Türkiye de, bu bağlamda, elinden gelenin en iyisini yaparak, bilim, teknoloji ve yenilik alanlarında, bizim de bir parçası olduğumuz çok-uluslu araştırma programları ve Avrupa Araştırma Alanı ile birleşme çalışmalarımız sayesinde önemli başarılarla imza atmıştır.

Son beş yılda Türkiye, bir yandan kendi doğal gelişim sürecini hızlandırırken, bir yandan da AB'nin temel stratejilerini göz önünde bulundurarak kendisine en uygun kalkınma stratejisini oluşturmuştur.

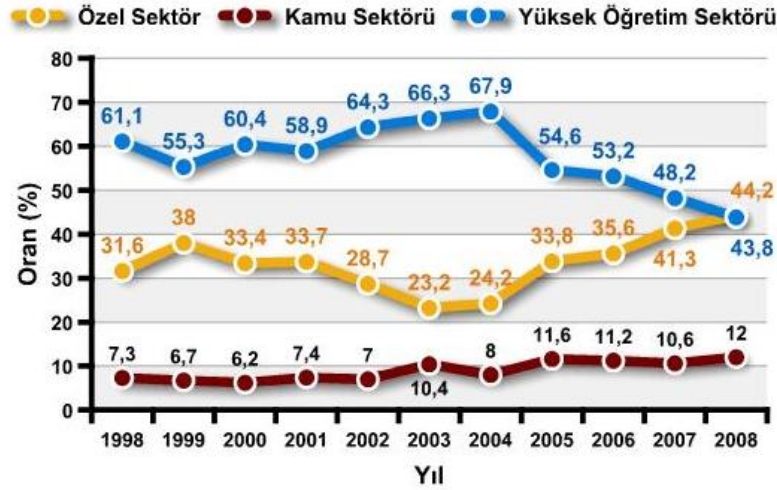

Şekil 1. Yıllara Göre Gayri Safi Yurt İçi Ar-Ge Harcamaları
(2008 sabit fiyatlarıyla- Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri)

artışı sıralamasında 23 AB ülkesini geride bırakarak 5. sıraya yerleşmiştir. Öyle ki günümüz küresel krizi dahi Türkiye'nin gereken kaynakları tahsis etmesine engel olamamıştır. 2003'ten 2008'e Ar-Ge harcamaları 2.5 kat artmış ve 2008 verilerine göre Türkiye'de yaklaşık 7 Milyar TL Ar-Ge harcaması yapılmıştır.

Araştırma ve geliştirmeye (Ar-Ge) büyük yatırımlarda bulunmuş ve bu çalışmalar kısa sürede meyvelerini vermeye başlamıştır. Türkiye, 2002-2007 yılları arasında, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'dan Ar-Ge'ye ayrılan yüzdenin

Ar-Ge ve yeniliğe ayrılan kaynağı artırmanın doğrudan sosyo-ekonomik gelişmeyi hızlandırdığı herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Ülkemizin kalkınma perspektifinin

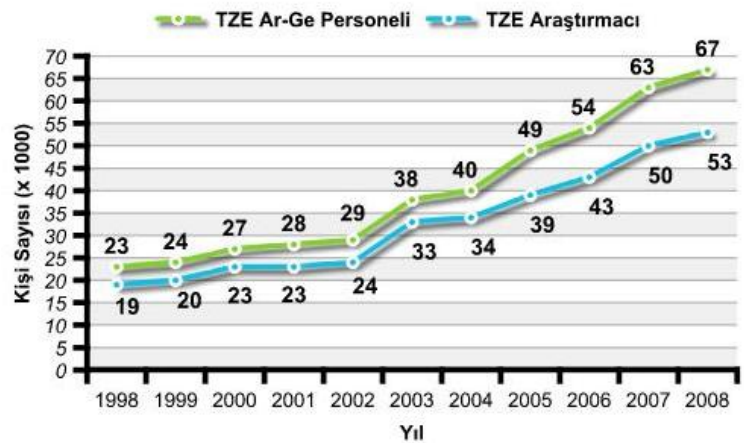
Şekil 2. Gerçekleştiren Sektörlere Göre Gayri Safi Yurt İçi Ar-Ge Harcamalarının Oranı (%)
(Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri)

bilgiye dayalı olması zorunludur ve bu nedenle özel sektör Ar-Ge projelerinin desteklenmesi daha da önem kazanmaktadır. 2003'te %24 olan özel sektör Ar-Ge harcamaları payı, 2008'de % 44'lere

kadar artmış bulunmaktadır. Özel sektör tarafından

kullanılan fonlar yükseköğretim sektörü tarafından kullanılan fonları ilk defa 2008 yılı itibarıyla geçmiştir. Ülkemiz, hızla, bu alandaki AB ortalamalarını da yakalamak ve geçmek üzere emin adımlarla ilerlemektedir.

Bilim ve teknoloji alanındaki bu ilerlemeleri gerçekleştirecek asli unsurun insan gücü olduğunu kavramış olan Türkiye, bu bağlamda, 2002'den 2007'e kadar olan süreçte araştırmacı sayısını %107 oranında artırarak Avrupa sıralamasında artış hızına göre ilk basamağa yerleşmiştir. Bu başarının arkasında, Bilim ve Tenkoloji Yüksek Kurulu (BTYK) tarafından, Ar-Ge harcamalarının artırılmasının ardından ikinci ana hedef olarak,

Şekil 3. TZE Toplam Ar-Ge Personeli ve Araştırmacı Sayısı
(Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri)

Ülkemizdeki bilim insanı sayısı ve niteliğinin artırılmasının kabul edilmesi yatmaktadır. Bilim insanı yetiştirilmesi ve geliştirilmesi 2004 yılından bu yana Sayın Başbakanın himayesinde olan konulardan biridir. Bu kapsamdaki çalışmalar neticesinde 2010 yılı için hedeflenen 40,000 Tam Zaman Eşdeğer (TZE) araştırmacı sayısına 2006 yılında ulaşılmış, bunun üzerine 2013 yılı için yeni hedef 150,000 TZE Ar-Ge personeli sayısı olarak belirlenmiştir. Bu hızlı artışta ayrıca, başta TÜBİTAK olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı, DPT Müsteşarlığı, Yüksek ğretim Kurulu ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen Bilim ve Teknoloji insan kaynağı destek programlarının belerinin ve çeşitliliğinin artırılmasının da etkisi büyüktür.

TÜBİTAK, bireysel destekler, yarışmalar, burslar ve eğitim programları aracılığı ile Türkiye'nin ihtiyaı olan alanlarda bilim insanlarını teşvik etmekte ve Türkiye'nin bilim insanları için bir cazibe merkezi haline gelmesine katkıda bulunmaktadır. Bu kapsamda desteklerin türleri, desteklenen kişi sayısı ve destek miktarları ülkemizin ihtiyaçlarına paralel olarak her yıl sürekli olarak artmaktadır. 2003 yılında 1,527 olan desteklenen toplam bilim insanı sayısı 2008 yılında 15,882'ye yükselmiş ve 2009 yılında ise 15,219 olarak gerçekleşmiştir.

Bilim insanı desteklerindeki artışın yanı sıra yönetişimin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar da bilim insanı sayısının artışı açısından önemlidir. Bu erevede Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 20 Kasım 2007 tarihli 16. toplantısında araştırmacı sayısının artması ve niteliğinin geliştirilmesi için Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması kararı alınmıştır. Avrupa'nın iyi düzeyde eğitim almış, en genç nüfusuna sahip ülkemizdeki bu demografik potansiyelden de yararlanarak gerekli stratejilerin ve uygulama planlarının yaşama geçirilmesi amacıyla başlatılan bu çalışmalar kapsamında bilim ve teknoloji alanında etkin olan temel paydaşların katıldığı 12 alıştay düzenlenmiş ve **Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Koordinasyon Komitesi** oluşturulmuştur. Ülkemizin uluslararası araştırmacılar açısından cazibe merkezi haline gelmesinin sağlanması amacıyla da **Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi (UAKK)** kurulmuştur. Böylelikle, yaş ortalaması her geçen gün artan AB'nin toplumsal dinamizmine katkıda bulunacağını öngördüğümüz Türk insan gücünün de niteliğinin yükseltilmesi sağlanmış olacaktır.

Türkiye, yaklaşık 8 yıldır üyesi olduğu AB Çerçeve Programları kapsamındaki *Marie-Curie Uluslararası Yeniden Entegrasyon Hibeleri* ile tersine beyin göçü faaliyetlerine destek sağlamaktadır. Bu Program, Avrupa dışındaki gelişmiş ülkelerde ikamet eden, doktora ya da yüksek lisans sahibi insanları Avrupa'ya çekmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede Avrupa Komisyonu, teknoloji alanında gelişmiş olan ABD, Japonya gibi ülkelerde yaşamış ve yukarıda belirtilen vasıflara sahip bilim insanlarının projelerine destek vermektedir. Türkiye, 2007-2010 yılları arasında Avrupa'da bu Programdan en fazla yararlanan 2. ülke konumundadır. Toplamda 96 araştırmacının projesini yürütmek için Türk akademi ve sanayi kuruluşlarını seçtiği bu Program kapsamında gelen araştırmacıların birçoğu ABD'den dönüş yapmıştır. Türkiye ayrıca, 2010 yılı Mart ayında kapanan son çağrıda Avrupa dışından en çok araştırmacı çeken ülkeler arasında da ilk sırayı almıştır. Öyle ki bu alanda edindiği deneyimlerini Makedonya ve Arnavutluk gibi ülkelerle paylaşmaya dahi hazırlanmaktadır. Kısa bir süre içerisinde Avrupalı rakiplerimiz arasından sıyrılarak en üst sıralara çıkmayı başaran ülkemiz, bu yolla ayrıca, çeşitli nedenlerle ülkemizi terk etmiş parlak Türk beyinlerinin de geri dönmelerini sağlamaktadır.

Bir diğer dikkat çekici nokta da, yurtdışından gelen araştırmacılarca, ilk çağrılarda genellikle vakıf üniversitelerinin ev sahibi kuruluş olarak tercih edilmesine rağmen, son yılın çağrı sonuçlarına bakıldığında devlet üniversitelerinin de yüksek oranlarda tercih edildiğinin belirlenmiş olmasıdır.

Bütün bu başarıların neticesinde Avrupa Komisyonu, Avrupa ve Japonya arasındaki araştırma ve teknoloji geliştirme faaliyetlerinin koordinasyonu görevini Türkiye'ye vermiştir. Avrupa ve Japonya arasındaki, Japonya ile Avrupa Araştırma ve Teknoloji Geliştirme Faaliyetlerinin İlişkilendirilmesi ve Koordinasyonu (CONCERT-Japon) projesinde, bu iki taraf arasında koordinatörlüğü sağlayıp bilim ve teknoloji alanındaki işbirliğini geliştirecek olan süreci yönetme görevi için Türkiye seçilmiştir. 2010 Türk - Japon yılında başlayacak olan ve Türkiye'nin lideri olduğu bu önemli projenin 3 yılda tamamlanması öngörülmekte olup 13 ortağı bulunmaktadır ve bütçesi 2 Milyon Avro'dur. Türkiye'nin bu kilit görevi üstlenmiş olmasının, AB'ye girme sürecimizde hem bilim ve teknoloji alanında ve hem de siyasi ve kültürel anlamda ülkemize önemli katkılar sağlayacağı muhakkaktır.

Bu bağlamda, müzakere sürecinin 25.faslı olan “Bilim ve Araştırma” başlığı altında ele aldığımız, AB Araştırma ve Geliştirme için 7.Çerçeve Programı’nın ilk üç yılı için ödemiş olduğumuz 60 Milyon Avro’luk ulusal katkı payına karşılık 70 Milyon Avro geri dönüş sağlamayı başarmış bulunduğumuz bilgisini paylaşabilmekten büyük bir mutluluk duyuyoruz. Projelerin, tamamen bilimsel ve teknik mükemmeliyet esaslarına dayalı rekabetçi değerlendirme süreçleri neticesinde desteklendiği bu, dünyanın en büyük bütçeli sivil araştırma programı kapsamında Türk kuruluşları, 400 civarında projede (üniversiteler, kamu kurumları, özel sektör) yer almaktadır. Yer aldığımız projelerin toplam portföy büyüklüğü 900 Milyon Avro seviyelerine ulaşmış olup, bu bütçeler kapsamında kuruluşlarımız yurtdışından ortakları ile, yeni nesil uçakların kompozit gövde tasarımlarının geliştirilmesi, gıda kurutmada alternatif teknolojiler, yenilikçi sınır güvenliği uygulamaları, karbon salınımı düşük geleceğin kara araçları gibi birçok projeyi yürütmektedirler. Sadece Türk KOBİ’lerine sağlanan fon miktarının 7.5 Milyon Avro’ya ulaşmış olması ise ayrıca sevindiricidir. (Bazı örnek projelere ilişkin detaylara ve tersine beyin göçü faaliyetlerinin neticesinde Türkiye’ye geri dönen parlak bilim insanlarından bazılarına ilişkin bilgilere ulaşmak için [tıklayınız](#))

Ar-Ge göstergelerinde en hızlı gelişmeyi sağlayan ülkelerden biri olmanın kazandığı özgüven, başarıyla sonuçlanan projelerin sağlamaya başladığı katma değer ve güven ortamı, bölge ülkeleri ve diğer ülkelerle bilim ve teknoloji ilişkileri ve AB Çerçeve Programları, önümüzdeki dönemde emin adımlarla ilerlememizi sağlayacak önemli fırsatlar niteliğindedir.

Türkiye’de bilim, teknoloji ve yenilik alanında son yıllarda sağlanan siyasal sahiplenmenin ve ulusal mutabakat ve stratejik yaklaşımla oluşturulan ivmenin, milli güç unsurlarını destekleyerek AB yolundaki yürüyüşümüze de kuvvet kattığı değerlendirilmektedir. Zira kapanmış tek fasıl olan Bilim ve Araştırma’daki performansımızın diğer alanlar için de bir gösterge niteliği taşıdığını düşünüyor, bu alanı özellikle takip ediyoruz.